

JŪREIVIAI — TARYBINĖS LITERATŪROS PROPAGUOTOJAI IR PLATINTOJAI UŽSIENYJE

VANDA STARKONAITE-JURKUVENIENĖ,
DANA CESNULEVICIŪTĖ

Siuo straipsniu siekiama aptarti Klaipėdos miesto įstaigų — Lietuvos jūrų laivininkystės, Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susivienijimo, Klaipėdos jūrų prekybos uosto jūreivių internacionalinio klubo — įnašą į Tarybų Lietuvos leidinių populiarinimą ir platinimą užsienyje.

Pasirinkti Klaipėdą paskatino jos geografinė padėtis, nes šis neužšalantis uostas gana reikšmingas tarp kitų Tarybų Sąjungos, ypač Baltijos jūros baseino, uostų. Kasmet į jį atplaukia šimtai laivų, apsilonko tūkstančiai užsienio šalių jūreivių. Daugeliui Klaipėda — pirmasis aplankytas tarybinės valstybės miestas, todėl pagal jo ekonominius rodiklius, kultūrą, architektūrą ir kt. dažnas užsienietis sprendžia apie visą šalį.

Į Klaipėdos uostą atplaukusius užsienio laivus pasitinka jūreivių internacionalinio klubo gidai. Jie ne tik supažindina svečius su Klaipėda, jos istorija, bet ir populiarina tarybinę spaudą. Be to, užsieniečiai ir patys lankosi knygynuose, įsigyja norimos literatūros.

Daug prekybinių bei žvejybinių klaidiečių laivų taip pat aplanko užsienio šalių uostus, ir mūsų jūreiviai gali ten susipažinti su tų šalių gyvenimu. Tuo pačiu jie atstovauja Tarybų Lietuvai, o kartu ir visai tarybinių tautų sąjungai. Savo laivų internacionaliniuose kampečiuose jūreiviai eksponuoja tarybinės spaudos pavyzdžius, išleistus lankomos

šalies kalba, populiarina literatūrą apie Tarybų Sąjungą, tuo prisidėdami prie tarybinės spaudos platinimo užsienyje.

Specialių šiai temai skirtų darbų beveik nėra. Trumpai apie prekybos ir žvejybos laivyno įgulų bei internacionalinio klubo veiklą 1973 metais rašyta V Starkūnaitės straipsnyje „Lietuviška knyga ir spauda užsienyje“¹.

Faktai šiam darbiui rinkti iš minėtų Klaipėdos įstaigų einamųjų ir archyvinių dokumentų, remtasi Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susivienijimo Internacionalinio darbo kabineto darbuotojo G. Gavrilovo, Interklubo direktorės Z. Bykovos, Lietuvos jūrų laivininkystės skyriaus viršininko K. Adomonio ir kt. pasakojimais ir periodinėje spaudoje publikuotomis žinutėmis apie jūreivių draugystės ryšius.

Pasaulyje šiandien pastebimai paaštrėjo ideologinė kova². Buržuaziniai ideologai visai stengiasi apjuodinti socializmo principus ir idėjas, nevengdami jokių „psichologinio karo“ priemonių: iškraipyta informacija, nutylėjimas, pusiaus tiesa ir net įžūlus melas, — viskas leidžiama į apyvartą. Buržuazinė informacijos sistema aprėpia visą kapitalizmo stovyklą, tačiau vien ją nesiribojama: įrodinėdami kapitalizmo pranašumą, „informatoriai“ stengiasi primesti savo ideologiją „trečiojo pasaulio“ šalims arba bent sustiprinti ten įtaką. Tiesdami savo „ideologinius tiltus“, jie ne-

¹ Kultūros barai, 1976, Nr. 5, p. 46—48.

² TSKP XXVI suvažiavimo medžiaga. — V 1981, p. 9.

aplenkia ir socialistinės sandraugos šalių. Tokiomis sąlygomis tampa labai reikšmingi ir svarūs V. Lenino žodžiai, kad „bet koks socialistinės ideologijos menkinimas, bet koks šalinimasis nuo jos jau reiškia buržuazinės ideologijos stiprinimą“³.

Ideologinės kovos problemoms išskylant į pirmąją vietą, galingas jos ginklas, kaip nurodė TSKP XXV suvažiavimas, — „tiesa apie socializmą“⁴. Planeta turi žinoti tiesą apie socializmo laimėjimus, jo pranašumą, taikius planus. Smeizikiškiems antikomunizmo išpuoliams demaskuoti vien praktinių socializmo pergalių nepakanka. Reikia kovoti ir ideologinėmis priemonėmis. Svarbus vaidmuo čia tenka tarybinei spaudai — objektyvios informacijos šaltiniui, padedančiam pažinti tarybinio gyvenimo tikrovę.

Devizas „Knyga — taikos ir pažangos labui“ reiškia platų turinį. Juo nusakomi svarbiausi tarybinės knygos tikslai; knygos, kuri padeda milijonams žmonių susidaryti tikrai mokslinę pasaulėžiūrą, prisideda prie kultūros klestėjimo, kelia ir propaguoja gražiausius žmonijos idealus — laisvę, taiką, tautų draugystę. Nuolat didėja marksistinės-lenininės literatūros tarptautinis autoritetas ir populiarumas. Įvairiose šalyse leidžiami ir platinami V. Lenino, K. Markso, F. Engelso kūriniai, TSKP ir tarybinės valstybės vadovų darbai.

Mūsų leidiniai plinta po pasaulį įvairiais kanalais: populiarinami ir platinami tarptautinėse knygų parodose bei mugėse, parduodami sąjunginio susivieni-

jimo „Tarptautinė knyga“ užsienio partnierių, komplektuojami didžiosiose pasaulio bibliotekose tarptautinių knygų mainų dėka, siunčiami į užsienį asmeniškai ir įstaigų, organizacijų, draugijų („Tėviškė“, Draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis ir kt.) iniciatyva. Tiesiogiai platina mūsų leidinius tarp užsieniečių, susitinkdami su jais, ir Lietuvos jūrų laivininkystės, Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susivienijimo laivų ekipažai bei Klaipėdos jūrų prekybos uosto jūreivių internacionalinio klubo darbuotojai. Atsižvelgiant į tai, kad užsienio šalyse milijonai žmonių nori išgirsti tiesos žodį apie mūsų šalį, laivų įgulos aprūpinamos ideologiniam darbiui reikiama medžiaga: „knygomis, brošiūromis, plakatais, magnetofono juostomis, kino filmais, kuriuose parodyta tarybinio gyvenimo tikrovė“⁵.

Mūsų šalis pasižymi aukščiausiais knygų ir brošiūrų išleidimo rodikliais pasaulyje (Pvz., 1980 m. išleista 80 676 knygos ir brošiūros 1 760 468,6 tūkst. egz. tiražu⁶). Leidiniai skiriami ne tik tarybiniam, bet ir užsienio skaitytojui. Šis darbas sukonzentruotas sąjunginėse „Progreso“ ir APN leidyklose, Lietuvoje užsieniui skirtus leidinius rengia „Minties“ leidyklos „Gintaro“ redakcija⁷. Jų leidiniai poligrafiškai puikiai apipavidalinti ir lengvai prieinami įvairių tautų žmonėms: „Progresas“ savo leidinius išleidžia 48⁸, o APN — 56 pasaulio kalbomis⁹. Šių leidyklų leidinius platina ir jūreiviai.

Lietuvos Komunistų partijos Centro komitetas, svarstęs Klaipėdos miesto

³ Leninas V. Pilnas raštų rinkinys. — V., 1978, t. 6, p. 39.

⁴ TSKP XXV suvažiavimo medžiaga. — V., 1977, p. 9.

⁵ Norkus P. Gerų draugų netruksta. — Laikas ir įvykiai, 1974, Nr. 10, p. 10.

⁶ Печать. — В кн.: Ежегодник Большой советской энциклопедии: 1981. М., 1981, вып. 25, с. 91.

⁷ Старкунайте — Юркувенене В. Литовская советская печать для зарубежного читателя (1940—1975 г.г.). — Кнуготуга, 1982, Nr. 9(16), 2 sąs., p. 28—40.

⁸ «Прогресс» служит миру. — Книжное обозрение, 1979, 21 сентября, с. 12.

⁹ Агентство Печати Новости. — В кн.: Большая советская энциклопедия. М., 1969, т. 1, с. 178.

partinių organizacijų darbą, yra atkreipęs dėmesį į internacionalinio klubo renginių turinio gerinimą, įpareigojęs „geriau aprūpinti jūreivius, kurie lankosi užsienio šalių uostuose, literatūra apie Tarybų Sąjungą, Tarybų Lietuvą“¹⁰.

Klaipėdos jūrų prekybos uosto jūreivių internacionalinio klubo veikla. TSRS veikia 40 jūreivių internacionalinių klubų¹¹. Klaipėdoje toks klubas įkurtas 1959 metų rugsėjo 29 dieną¹². Jis priklauso TSRS jūrų ir upių laivyno darbuotojų profsąjungai.

Neužšalnciame Klaipėdos uoste žiemą ir vasarą gausu laivų, atplaukusių iš įvairių pasaulio kraštų. Per metus čia apsilanko per 1000 užsienio laivų. Dažni Jūrų prekybos uosto svečiai — laivai iš VDR, Lenkijos Liaudies respublikos, Suomijos, Svedijos, Danijos, Prancūzijos, Anglijos. Neretai pamatysi reide stovintį laivą iš Italijos, Graikijos, Ispanijos, Kubos, Japonijos ir kitų šalių. Todėl jūreivių internacionaliniam klubui svečių nestinga, o juos sutikti stengiasi kuo šilčiau. Į krantą išėję jūreiviai gali pailsėti, pasiklausti lietuviškos muzikos ar pasižiūrėti kino filmą, paskaityti knygą, susitikti su klaipėdiečiais. Čia prasideda jų pažintis su Klaipėda. Per du dešimtmečius svetinguose jūreivių internacionalinės draugystės klubo namuose viešėjo daugiau kaip 160 tūkstančių jūreivių iš 36 užsienio šalių¹³. Pastaruoju metu klubas per metus aptarnauja 10 tūkstančių užsienio jūreivių¹⁴. Gidams-vertėjams daug padeda per šešiasdešimt klubo aktyvistų.

Klubo darbuotojai stengiasi visokeriopaipai supažindinti užsienio jūreivius su Tarybų Sąjungos gyvenimu: rengia pokalbius, paskaitas, ekskursijas, teminius, internacionalinius vakarus ir kitokių renginių, sudaro galimybę kolektyviai apsilankyti koncertuose, parodose. Į klubą kviečiami įvairių profesijų atstovai, Didžiojo Tėvynės karo ir darbo veteraniai, studentai, moksleiviai. Jūreivių susitikimai su mūsų žmonėmis padeda užsienio, ypač kapitalistinių šalių, piliečiams suprasti, kuo gyvena mūsų šalies darbo žmonės, susipažinti su šalies, respublikos istorine praeitimi, ekonomikos laimėjimais Tarybų valdžios metais. Tačiau laivai uoste dažniausiai stovi tik vieną kitą parą, ir per tokį trumpą laiką sveičiamajam praktiškai neįmanoma susipažinti su visomis mūsų gyvenimo sritimis, išsiaiškinti visus rūpimus klausimus, tai padaryti padeda įvairūs leidiniai užsienio kalbomis, meno ir foto albumai.

Klube yra 50 tūkstančių tomų biblioteka¹⁵, kurioje gausu knygų anglų, vokiečių, prancūzų ir kitomis kalbomis¹⁶. Jos fondas atviras, laisvai prieinamas kiekvienam užsienio jūreiviui. Komplektuojama visuomeninė-politinė, grožinė, reklaminė turistinė literatūra įvairiomis užsienio kalbomis. Daugiausia čia sąjunginių leidyklų APN ir „Progreso“ išleistų knygų. Atskirai sukaupti mūsų respublikos leidiniai. Tarp jų: B. Aksantino „Susipažinkite — Lietuva“, S. Naujalio „Lietuvos TSR valstybinė santvarka“ (abi anglų k.), V. Lazutkos „Nacio-

¹⁰ Gerinti internacionalinį auklėjimą. — Kn.: Nutarimai ideologiniais klausimais. V., 1971, p. 50.

¹¹ Быкова Ж. Здесь укрепляется дружба. — Советская Литва, 1972, 21 мая, ил.

¹² Tikslī data iš Z. Bykovos pasakojimo. 1959 m. įkūrimo data minima ir straipsnyje: Petrauskas V. Jūreivis taria „Ačiū“. — Agitatorius, 1967, rugpj. 30.

¹³ Norgaila V. Iš jūreivių gyvenimo. — Gimtasis kraštas, 1979, lapkr. 7, p. 8.

¹⁴ — 21, p. 6, iliustr.

¹⁵ Norgaila V. Iš jūreivių gyvenimo. — Gimtasis kraštas, 1979, lapkr. 7, p. 8.

¹⁶ Rimkus S. Klaipėdiečiai visur turi draugų. — Laikas ir įvykiai, 1972, Nr. 12, p. 16, iliustr.

naliniai santykiai Tarybų Sąjungoje“ (vok. k.), P. Adlio ir A. Stanaičio „Lietuvos TSR gyventojai“ (anglų k.), P. Griškevičiaus „Kraštas prie Nemuno“ (ispanų k.) ir kt.

Bibliotekoje gausu periodinių leidinių. Dažnas jūreivis savo gimtąja kalba gali paskaityti norimą laikraštį ar žurnalą¹⁷ Biblioteka gauna visų socialistinių šalių, pažangiųjų kapitalistinių šalių žurnalus.

Tarybinių leidinių propagandai interklubo darbuotojai naudojasi įvairiais darbo su užsienio jūreiviais metodais ir formomis. Beveik kiekvienas platesnis pokalbis ar pasakojimas iliustruojamas literatūra, ypač ja remiamasi įvairiuose vakaruose. Pavyzdžiui, vakaro „TSRS — daugianacionalinė šalis“ metu buvo eksponuota leidinių apie įvairias tarybines respublikas. Per įvairius vakarus, viktorinas kaip prizai jūreiviams dovanojami albumai, meno kūrinių reprodukcijos, atvirukų rinkiniai. Dažna spaudinių propagavimo forma — literatūros apžvalgos, kurias veda gidai-vertėjai kaip sudėtinės kitų renginių (knygų parodų, vakarų) dalis. Populiarinti lietuviškus leidinius padeda ir įvairios ekskursijos, padedančios plačiau sužinoti apie šias mūsų krašto vietoves.

Užsienio šalių jūreiviai domisi marksizmo-leninizmo klasikų veikalais, literatūra apie juos. Lenkijos Liaudies respublikos, VDR, Kubos jūreiviai dažnai renkasi V Lenino kūrinius, leidinius apie proletariato vado gyvenimą ir veiklą. Kapitalistinių šalių — Prancūzijos, Anglijos, ir kt. — atstovai ne tik skaito patys, bet dažnai marksizmo-leninizmo klasikų veikalus veža draugams, studi-

juojantiems įvairiose aukštesiose mokyklose.

Labai smalsūs Portugalijos jūreiviai, kurie labai ilgai neturėjo jokių žinių apie TSRS. „Jie grobstyte grobsto V Lenino veikalus, knygas apie mūsų šalį anglų, prancūzų, ispanų kalbomis“¹⁸.

Visuomenine-politine literatūra domisi prancūzai, marokiečiai, Drambio Kaulo kranto, kitų Afrikos šalių jūreiviai. Pasak klubo bibliotekos darbuotojos A. Ivanovos, jiems nereikia siūlyti tarybinės literatūros, nes jie atvyksta turėdami poreikį kuo geriau pažinti Tarybų šalį ir mūsų spaudą, todėl, užsukę į interklubą, visada apsilanko bibliotekoje.

Kai kurių šalių jūreiviai skaito ir renka leidinius ne tik savo gimtąja, bet ir rusų kalba. Kurtas Albergas — švedų laivo „Bargit Račis“ kapitonas, imdamas sau krūvelę knygų rusų kalba, sako: „Beveik visi interklubo bibliotekoje apsilankę mūsų jūreiviai įsigijo knygų, nes Švedijoje, kaip ir daugelyje kitų šalių, pastebimai didėja susidomėjimas rusų kalba“¹⁹.

Užsienio jūreivių labai mėgstama ir vaikų literatūra. Daugelis pasiima įvairiausių leidinėlių savo vaikams. Ypač populiarī buvo estų, lietuvių ir latvių pasakų rinktinė „Gintarinė jūros pasakos“, išleista 1974 metais anglų ir vokiečių kalbomis²⁰. Klube apsilankęs tanklaivio „Erati“ bocmano sūnus Liuisas Chose gal pirmasis penkerių metų vaikas iš Pirėnų (Portugalija), sveičia- vėsis Tarybų šalyje. Bibliotekoje jis gavo daug spalvotų knyguciučių apie savo tarybinis bendraamžius²¹.

Labai dažni interklubo svečiai — VDR ir VFR jūreiviai, o su tokiais nuolatiniiais lankytojais, kaip VFR motorlaivio

¹⁷ Sergejevas A. „Sveiki atvykę!“. Mes — patriotai-internacionalistai. — Komjaunimo tiesa, 1974, sausio 17.

¹⁸ Жукас А. Гости из Португалии. — Советская Литва, 1974, 14 дек.

¹⁹ Вениаминов В. Все флаги в гости к нам. — Советская Литва, 1973, 12 июня.

²⁰ Iš interklubo gidės, prancūzų kalbos vertėjos Z. Nakvas pasakojimo, užrašyto 1974 metų gruodžio 16 d.

²¹ Urnelis E. Pirmoji kregždė iš Pirėnų. — Tiesa, 1974, gruodž. 17.

„Bremenflage“ įgula, kuri 1981 metais jau šimtąjį kartą viešėjo Klaipėdoje, užsimegza draugiški santykiai, jie dažnai dalyvauja klubo renginiuose, domisi leidiniais apie mūsų respubliką. Vien iliustruotų leidinių „Klaipėda“, „Palanga“, „Lietuva šiandien“ jiems jau nepakanka: reikia literatūros ne tik apie uostamiestį, bet ir apie mūsų krašto žmones, jų gyvenimą, buitį, kultūrinius renginius. Be to, internacionaliniame jūreivių klube trūksta leidinių apie Lietuvą prancūzų ir ispanų kalbomis. Reiktų įvairių reklaminių prospektų, galbūt juos Gdynės (LLR) jūreivių klubo pavyzdžiu galėtų rengti spaudai patys internacionalinio klubo darbuotojai²².

Kai kada klubo svečiai palieka savo adresus, prašo atsiųsti reikalingų knygų. Nors tai daryti ir nėra tiesioginė jų pareiga, klubo darbuotojai stengiasi patenkinti šiuos prašymus²³.

Susiklostė tradicija pirmą kartą Klaipėdos uoste inkarą nuleidusiam laivui parinkti 20–30 tarybinių leidinių bibliotekėlė jūreiviams prieinamomis kalbomis²⁴.

Internationalinio jūreivių klubo darbas gerai vertinamas, tai liudija įrašai svečių knygoje. Štai Islandijos ypatingojo ir įgaliotojo ambasadoriaus Tarybų Sąjungoje Haveso Jonsono žodžiai: „Mes tikime, kad Jūreivių klubas dirba reikalingą darbą jūreivių, atplaukiančių į Klaipėdos uostą, interesais.“ (1978 metai).

Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susivienijimo indėlis į tarybinių leidinių platinimą užsienyje. Dabartinis Lietuvos žvejybos laivynas vienas didžiausių Pabaltijyje. Jį sudaro trys žvejybinės organizacijos: okeaninio žvejybos laivyno, refrizeratorių laivyno, Darbo raudonosios vėliavos ordino tralerių laivyno bazės (ketvirtoji — Baltijos laivyno ba-

zė panaikinta 1977 metų sausio mėn.). Visų šių žvejybinių organizacijų veiklą koordinuoja Klaipėdoje esantis Lietuvos žuvies pramonės gamybinis susivienijimas.

Žvejybos laivyną kasmet papildo nauji, modernūs, šiuolaikine technika aprūpinti laivai, geras jų techninis lygis sudaro galimybes ilgalaikiai, 5–6 mėnesius trunkančiai, žvejybai. Tokių reisu metu laivai po keturis penkis kartus užsuka į užsienio uostus, nes reikia pristatyti žuvies produkciją, pasipildyti atsargas ir kt. Taigi užsienio uostuose trumpam nuleidžia inkarus daugiau kaip pusė Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susivienijimo laivų.

Tarybinių jūreivių tiesioginiai kontaktai su vietos gyventojais leidžia atskleisti jiems tiesą apie Tarybų šalį.

Pirmosios į tokį internacionalinį darbą įsitraukė refrizeratorių laivyno bazės įgulos 1970 metais, o po dviejų metų — ir visos susivienijimo laivų įgulos. Laivuose, užsukančiuose į užsienio uostus, sudaromos informacinės propagandos grupės. Joms vadovauja laivų kapitonai ar kapitonų pirmieji padėjėjai, talkina aktyvas, specialistai, mokantys užsienio kalbų. Laivų internacionalinio darbo planus tvirtina, dar prieš išplaukiant į jūrą, bazės partinis komitetas.

Lietuvos žuvies pramonės gamybiniam susivienijime veikia aktyvus internacionalinio darbo kabinetas. Čia kiekvienas kapitonas ar kapitono pirmasis padėjėjas gauna reikalingos informacijos apie uostą, į kurį turės užsukti laivas, apie darbo su vietiniais gyventojais specifiką; remdamasis sukauptu patyrimu, kabinetas teikia metodinę pagalbą informacinio propagandinio darbo grupių vadovams. Kabinete įrengti geriausių internacionalistų ir propagandistų stendai, yra susivienijimo laivų įgulu

²² **Быкова З.** Jūreivių klubai keičiasi patyrimu. — Tarybinė Klaipėda, 1973, spalio 9.

²³ **Быкова Ж.** Здесь укрепляется дружба. — Советская Литва, 1972, 21 мая, ил.

²⁴ Iš Interklubo bibliotekos darbuotojos A. Ivanovos pasakojimo, užrašyto 1974 metų gruodžio mėn. 16 d.

atliekamo internacionalinio darbo albumas — istorija. Čia pat kartą per mėnesį rengiami seminarai, kuriuose pasidalijama sukaupta patirtimi, analizuojami ir sunkumai, kas trys mėnesiai susumuojami šio svarbaus darbo rezultatai.

Internacionalinio darbo kabinete komplektuojama visuomeninė-politinė, grožinė ir vaikų literatūra įvairiomis užsienio kalbomis. Ji gaunama iš sąjunginių leidyklų APN ir „Progreso“ bei Lietuvos draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos. Draugija siunčia leidinius apie Lietuvą užsienio kalbomis, daugiausia „Minties“ leidyklos „Gintaro“ redakcijos išleistus. Šie spaudiniai sudaro apie 13—15% iš visų, kuriuos platina žvejybos laivai. Per pastaruosius 9 metus Lietuvos žuvies pramonės gamybinio susiviejimo laivai buvo įplaukę 61 šalies 180-tyje uostų. Per šį laiką išplatinta apie 45 tūkstančių vietnetų įvairios literatūros, tarp jų — maždaug 5 tūkstančiai leidinių apie Lietuvą užsienio kalbomis²⁵. Keliuose transportiniuose refrigeratoriuose („Stormas“, „Plaja chironas“), kurie dažnai lankosi užsienyje, yra nuolatiniai literatūros stendai su užrašais įvairiomis kalbomis „Susipažinkite su mūsų šalimi“, žvejybinuose laivuose panašūs stendai parengiami prieš įplaukiant į uostus. Uostuose į laivus ateina nemaža lankytojų: vienus čia atveda reikalai, kitus — smalsumas, noras iš arčiau susipažinti su tarybiniais žmonėmis, ypač tam parankios įgulų organizuojamos „atvirų durų dienos“ Kasmet Lietuvos žvejybinuose laivuose apsilanko apie 25—30 tūkstančių užsienio piliečių²⁶. Jiems aprodomas laivas, skaitomos paskaitys, rengiami pokalbiai, demonstruo-

jami kino filmai, organizuojami draugystės vakarai. Daugelis užsieniečių prašo jūreivius literatūros apie Tarybų Sąjungą. Jų prašymai dažniausiai patenkinami: lankytojai gali pasirinkti patinkančią knygą iš literatūros vitrinos ir pasiimti. 1978 metais užsienio piliečiai tokiu būdu išsirinko daugiau kaip 22 tūkstančius egzempliorių knygų ir brošiūrų. Per 12 tūkstančių lankytojų apsilankė plaukiojančioje bazėje „Nachičevanas“ — pirmame tarybiname laive, užsukusiame į Portugalijos respubliką neilgai trukus po istorinės portugalų liaudies pergalės prieš fašizmą²⁷.

40 laivų įgulos²⁸ yra draugystės draugijų su 15 pasaulio šalių ir Afrikos Tautų Asociacija kolektyvinės narės²⁹. Glaudūs dalykiški ryšiai tarybinis jūreivius sieja su Kubos, VDR, Lenkijos, Švedijos, Danijos, Suomijos draugystės draugijomis, užmezgami ryšiai su neseniai įkurtomis Portugalijos, Ispanijos, Angolos ir kitų Afrikos tautų draugijomis. Laivus aplanko ir užsienyje gyvenantys lietuviai, pavyzdžiui, 1978 metų rugpjūčio mėnesį ŽTSS „Suvalkija“ Kanados Vankuverio uoste aplankė Kanados-TSRS draugystės draugijos delegacija, vadovaujama jos sekretoriaus Algirdo Grinkaus. Kanarų salų, Senegalo, Dramblio Kaulo Kranto, Kamerūno uostuose vietiniai valdžios organai draudžia gyventojams lankytis tarybinuose laivuose, tačiau tai netrukdo domėtis mūsų šalies gyvenimu.

Remontuojant laivus užsienio uostuose, yra daugiau laiko ir galimybių ideologiniam darbui. Pavyzdžiui, ŽTSA „Zemaitija“ įgula, dėl laivo remonto ilgai užtrukusi Suomijos Usikaupinkio mieste, įstojo į TSRS-Suomijos draugystės

²⁵ Iš Internacionalinio darbo kabineto darbuotojo G. Gavrilovo pasakojimo, užrašyto 1980 metų kovo 20 d.

²⁶ Gavrilovas G. Draugystės trasos. — Tarybinė Klaipėda, 1978, lapkr. 16.

²⁷ Gavrilovas G. Draugystės meridianai. — Tarybinė Klaipėda, 1974, lapkr. 7.

²⁸ Norgaila V. Jūreivių keliai. — Gimtasis kraštas, 1979, gruodž. 20, p. 8.

²⁹ Vilčiauskas L. Internacionaliniam darbui — rimtą dėmesį. — Lietuvos žvejys, 1979, vas. 4, p. 2, iliustr.

draugiją. Daugiau kaip tūkstantis Suomijos piliečių lankėsi šiame laive: apžiūrėjo stendus, kuriuose pavaizduoti TSRS taikios politikos ekonominiai laimėjimai, tarybinės literatūros parodos. Iš vitrinos „Susipažinkite su mūsų šalimi“ svečiai pasiėmė 1435 visuomeninės politinės literatūros egzempliorius, do-mėjosės V. Lenino, L. Brežnevo veika-lais³⁰.

Nuo 1972 metų Havanoje nuolat dir-ba Klaipėdos okeaninio žvejybos laivy-no bazės pamaininė remontininkų briga-da. Žvejybos laivai, užuot plaukė remon-tui į Klaipėdą, dabar suka į Havaną. Remontininkų brigada turi ideologinę grupę, kuri organizuoja susitikimus su kubiečiais ir kitų užsienio šalių žmonė-mis, palaiko ryšius su Kubos-Tarybų Sąjungos draugystės namais³¹. Šie namai Havanoje tapo žinių apie TSRS platinimo centru. Prie jų veikia tarybi-nės literatūros biblioteka, kuria domisi ir knygas skaito vietiniai gyventojai.

Pamaininė remontininkų brigada dir-ba ir Dakaro (Senegalas) uoste³². Klai-pėdiečiai užmezgė ryšius su tarybiniu kultūros centru, kuris padeda organi-zuoti susitikimus remontuojamuose lai-vuose. Ne kartą buvo susitikta su Daka-re veikiančių rusų kalbos ir literatūros kursų klausytojais, kuriems tarybinės knygos ir brošiūros visada yra maloni dovana.

Tarybų šalimi, jos respublikomis la-bai domimasi besivystančiose šalyse, ku-rios, išsikovojusios politinę nepriklausomybę, siekia socialinės pažangos ir ekonominio savarankiškumo. Laivai iš Lietuvos dažnai užsuka į Luandą (An-gola)³³. Šios šalies žmonės gausiai lan-

ko tarybinius laivus, domisi, kaip mūsų respublika per palyginti trumpą laiką pasiekė tokią socialinę ir ekonominę pažangą. Tačiau leidinių apie Tarybų Lie-tuvą portugalų kalba nėra, todėl angol-ičių domėjimasi ne visada galima pa-tenkinti. Žinoma, pasitelkiama leidinių apie Lietuvą, išleistų kitomis kalbomis, o Luandoje veikiančio rusų kalbos mo-kymosi centro klausytojai mielai renka-si leidinius šia kalba.

Graži draugystė sieja Lietuvos žvejus su Vokietijos Demokratinės Respublikos uostų gyventojais. Tralerių laivyno bazė yra VDR-TSRS draugystės draugijos kolektyvinis narys. Už aktyvų darbą, stiprinant draugystę su Tarybų Sąjun-ga, VDR „Vokietijos-Tarybų Sąjungos draugystės draugijos“ CK Garbės ras-tais ir diplomais apdovanotos daugiau kaip 10 laivų įgulos³⁴. Ypač glaudžius ryšius su VDR Vismaro miesto laivų statyklos kolektyvu palaiko transportinio refrizeratoriaus „Antanas Sniečkus“ įgu-la. Šį laivą Tarybų Sąjungos užsakymu pastatė minėta laivų statykla, iškilmin-gai nuleistas į vandenį jis buvo 1974 m. gruodžio 5 d. Laivo priėmimo proga drau-gams vokiečiams padovanota apie 165 egzempliorių visuomeninės politinės li-teratūros bibliotekėlė, daug bukletų apie Klaipėdą ir Neringą, ženkliukų³⁵.

Pastaraisiais metais tarybiniuose lai-vuose užsienyje apsilanko daugiau už-sienio jaunimo. Pavyzdžiui, laivui „Stor-mas“ stovint Vigo (Ispanija) uoste, at-vyko grupė ispanų studentų. Apžiūrėję laivą, svečiai pasidomėjo, ar negalėtų gauti literatūros apie TSKP XXV suva-žiavimą, apie tarybinių žmonių gyvenimą, apie tarybinių žmonių gyvenimą,

³⁰ Gavrilovas G. Dėmesys Spalio tėvynei. — Lietuvos žvejys, 1979, lapkr. 7, p. 8.

³¹ Gavrilovas G. Lietuvos jūreivių draugystės ryšiai. — Lietuvos žvejys, 1977, lapkr. 6, p. 5.

³² Panyšėvas V. Mes — internacionalistai. — Lietuvos žvejys, 1978, lapkr. 5, p. 7.

³³ Kušnerovas S. Ten, Afrikos pietuose. — Lietuvos žvejys, 1978, rugpj. 20, p. 8.

³⁴ Gavrilovas G. 3. Daugiau domimasi mūsų šalimi. — Lietuvos žvejys, 1978, gruodž. 17, p. 9.

³⁵ Iš transportinio refrizeratoriaus „Antanas Sniečkus“ kapitono pirmojo padėjėjo J. Korotkovo pasakojimo, užrašyto 1974 m. gruodžio 17 d.

nes Ispanija užversta amerikietiška literatūra ir sužinoti tiesą apie Tarybų Sąjungą jų šalyje neįmanoma. Studentams buvo pasiūlyta literatūros įvairiomis temomis³⁶. Kanados, Anglijos uostuose tarybinius laivus dažnai aplanko moksleiviai. Jie labiausiai domisi vaikų literatūra, tačiau, klausydamiesi pasakojimų apie mūsų šalį, pamato ir kitokių leidinių, panaudojamų pasakojimo iliustracijai. Susidomėję moksleiviai ne vieną tokį leidinį pasiima atminimui, ypač jeigu jis gausiai iliustruotas. Spalvingų, piešiniškas ir nuotraukomis iliustruotų leidinių (kalendorių) poreikis ypač jaučiamas Afrikos šalių uostuose, nes daugelis tų šalių žmonija, aplankančių laivus, neraštingi, taigi iliustracijos jiems pasako daugiau, negu tekstas. Platinami čia ir politiniai pasaulio, Tarybų Sąjungos žemėlapiai.

Pas tarybinius jūreivius svečiuojasi ne tik šalių, kuriose jie vieši, piliečiai, bet ir kitų šalių jūreiviai, atplaukę į tą patį uostą iš Italijos, Graikijos, Izraelio, Japonijos, Pietų Korėjos, Bulgarijos, Rumunijos ir kt. Tai labai skirtingos socialinės padėties, įvairių politinių ir religinių įsitikinimų žmonės, bet visiems jiems būdingas noras daugiau sužinoti apie tarybinį gyvenimo būdą, apie socializmą. Leidinių, atspindinčių tarybinio gyvenimo tikrovę, kitose šalyse išleidžiama nedaug, todėl visur, kur tik apsilanko mūsų laivai, stengiamasi propaguoti tarybinę knygą — tiesos žodžio

skleidėją. Už aktyvią informaciją ir propagandinę veiklą 15 laivų įgulų gavo atsiliepimus bei padėkas iš tarybinių pasiuntinybių, konsulatų ir TSRS atstovų užsienyje³⁷.

Lietuvos jūrų laivininkystė — tarybinės spaudos propaguotoja užsienyje. Lietuvos Jūrų agentūra buvo organizuota 1965 metais Klaipėdoje³⁸. Vėliau TSRS jūrų laivyno ministerija, siekdama išplėsti šalies laivyną, padidinti eksporto ir importo krovinijų pervežimą, nutarė nuo 1969 m. sausio 1 d. įkurti Lietuvos jūrų laivininkystę³⁹. Ji tapo ketvirtąja tarybinio prekybos laivyno organizacija Baltijos jūros baseine ir šešiolikąja šalyje. Lietuvos laivininkystei dabar pavaldžios įvairios organizacijos: viena laivų remonto įmonė, Transflotas (organizacija, aptarnaujanti tarybinį laivyną) ir Infлотas (užsienio laivus aptarnaujanti agentūra)⁴⁰. 1969 metais balandžio mėnesį Lietuvos jūrų laivininkystės laivai jau pasirodė mūsų šalies ir užsienio uostuose, pradėjo pervežinėti kranamuosius krovinijus⁴¹.

Lietuvos jūrų laivininkystės ūkis jos įsikūrimo pradžioje buvo nedidelis: 19 įvairių laivų, kurių bendras tonažas — 77,6 tūkst. tonų⁴², tačiau kasmet jis padidėdavo 4—5 naujais laivais (senieji buvo nurašomi). 1980 m. sausio 1 d. šiai organizacijai jau priklausė 38 laivai, o metų pabaigai jų turėjo būti keturiasdešimt⁴³. Pasikeitė ir patys laivai: šandien jie modernesni, galingesni, talpes-

³⁶ Jonaitis J. Reikšminga ideologinio darbo sritis. — Lietuvos žvejys, 1977, vas. 13, p. 10.

³⁷ Gavrillovas G. 3. Daugiau domimasi mūsų šalimi. — Lietuvos žvejys, 1978, gruodž. 17, p. 9.

³⁸ Krivčienka A. Lietuvos jūrų laivininkystė. — Lietuvos žvejys, 1977, lapkr. 6, p. 10.

³⁹ Každailis A. Lietuvos jūrų laivininkystė 1969—1974 metais. — Kn.: Tarybinės Klaipėdos istorijos klausimai. V., 1977, p. 34.

⁴⁰ Gimė Lietuvos laivynas. — Svyturys, 1969, Nr. 5, p. 4.

⁴¹ Воронков А., Клементьев Ю. Советский морской торговый флот. — М., 1972, с. 10.

⁴² Ramanauskas A. Į dešimtis pasaulio uostų. — Tiesa, 1970, sausio 27.

⁴³ Lietuvos jūrų laivininkystės (toliau LJL) Organizacinio skyriaus statistiniai duomenys.

ni⁴⁴. Pavyzdžiui, 1979 metais Lietuvos jūrų laivininkystės laivai pervežė 3 milijonus 650 tūkstančių tonų įvairiausių krovinių⁴⁵. TSRS jūrų laivyno ministerija nustatė svarbiausias Lietuvos jūrų laivininkystės vystymosi ir specializacijos kryptis: gabenti tarybinius užsienio prekybos masinius krovinius į Baltijos ir Šiaurės jūrų uostus, pervežti miško medžiagą iš Igarkos, taip pat vykdyti linijinę laivybą tarp Klaipėdos ir Vakarų Europos uostų⁴⁶.

Išaugus laivynui, išsiplėtė ir plaukiojimo geografija. 1969 metais klaipėdiečių prekybiniai laivai viešėjo devyniolikos šalių 80-tyje uostų, 1979 metais — 25 šalių 170-tyje uostų⁴⁷. Laivai apsilanko tarybinio Pabaltijo, Skandinavijos, Anglijos, Prancūzijos, Belgijos, Italijos, Maroko, Tuniso ir kt. uostuose⁴⁸. Lietuvos jūrų laivininkystė kartu su Vokietijos Federatyvinės respublikos „Bruno Bischoff Rederei, Bremen“ firma aptarnauja liniją Klaipėda — Hamburgas — Bremenas⁴⁹, turi tiesioginę liniją su VDR uostu Rostoku⁵⁰. Be to, Lietuvos jūrų laivininkystė nuomoja jūrų transportą užsienio šalių firmoms, kurios gerai vertina mūsų laivus, kvalifikuotas jų įgulas.

Lietuvos jūrų laivininkystėje nemažas dėmesys skiriamas internacionaliniam darbu. Kiekviename laive sudarytos aktyvo grupės, į kurias įeina laivo kapitonas, jo pirmasis padėjėjas, laivo visuo-

meninių organizacijų atstovai, kiti įgulos nariai. Svarbiausias aktyvistų uždavinys — užmegzti internacionalinius ryšius su užsienio piliečiais tiek per susitikimus krante, tiek jiems apsilankius mūsų laivuose⁵¹. To siekiama įvairiomis formomis: per dalykinius ir asmeninius kontaktus, šefavimą, žodinę ir vaizdinę agitaciją, literatūrą ir kino filmus užsienio kalbomis, kultūrinius masinius ir sportinius renginius, susitikimus draugystės draugijų iniciatyva ir t. t. Viena iš internacionalinio darbo formų yra ir tarybinių leidinių populiarinimas bei platinimas užsienyje. Tuo rūpinasi Lietuvos jūrų laivininkystės Darbo su tolimojo plaukiojimo jūreiviais organizacinis skyrius.

Skyrius nuolat gauna visuomeninės politinės, grožinės ir vaikų literatūros užsienio kalbomis. Tai daugiausia sąjunginių leidyklų APN ir „Progreso“ spaudiniai. Lietuviški spaudiniai, t. y. mūsų leidyklų išleisti leidiniai apie Lietuvą užsienio kalbomis, sudaro nedidelę bendro populiarinamos literatūros kiekio dalį, apie 10%⁵². Juos laivininkystei siunčia Lietuvos draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugija, nes laivininkystė yra kolektyvinis draugijos narys. Tačiau 1979 metais negauta nė vieno leidinio. Draugija, siekdama ištaisyti šį trūkumą, 1979 m. pabaigoje įsipareigojo Lietuvos jūrų laivininkystei siųsti užsienio kalbomis išėjusių leidi-

⁴⁴ Ramanauskas A. Respublika šiandien: branda ir jaunystė. — Gimtasis kraštas, 1976, liepos 22, p. 2.

⁴⁵ Gureckas J. Laisvas ir klestintis uostamiestis. — Laikas ir įvykiai, 1980, Nr. 2, p. 4.

⁴⁶ Ramanauskas A. Darbo vieta — pasaulinis vandenynas. — Tiesa, 1979, sausio 5.

⁴⁷ LJJ Organizacinio skyriaus statistiniai duomenys.

⁴⁸ Ramanauskas A. Lietuvos laivininkystė: vystymosi metai/Užrašė V. Bajoras. — Tarybinė Klaipėda, 1976, liepos 4.

⁴⁹ Советско-Западногерманская совместная линия: Клайпеда — Гамбург — Бремен./ Без выходных данных/, /с. 7/.

⁵⁰ Butkus V. Klaipėda. — V., 1980, p. 35.

⁵¹ Norkus P. Draugystė nežino ribų. — Tarybinė Klaipėda, 1973, gruodž. 12.

⁵² Iš LJJ Darbo su tolimojo plaukiojimo jūreiviais organizacinio skyriaus viršininko K. Adomonio pasakojimo, užrašyto 1974 m. gruodžio 18 d.

Leidinių, gaunamų iš Lietuvos draugystės
ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos, kiekis

Metai								
Egzempliorių skaičius	1335	605	216	458	299	—	2412	3916

nių apie Lietuvą už 5000 rublių. Žr. lentelę Nr. 1⁵³. Dalis leidinių apie Lietuvą užsienio kalbomis yra perkama knygynuose.

Į LJL Darbo su tolimojo plaukiojimo jūreiviais organizacinį skyrių prieš išplaukdami visada užsuka laivų aktyvistai. Čia parengiamos literatūros siuntos toms užsienio kalbomis, kuriomis kalbama numatytuose apsidotiniuose uostuose. Jūreiviai čia taip pat gauna informacijos apie šalį, uostą, į kurį plaukia laivas, apsvartomi galimi internacionalinio darbo variantai. Daugiau kaip per dešimtį metų jau susiformavo savos internacionalinio darbo tradicijos: laivuose yra internacionaliniai kampeliai, kurių sudėtinė dalis — knygų užsienio kalbomis parodėlė, virš jos — užrašas „Bet kuri knyga gali tapti jūsų suvenyru“ (anglų, prancūzų, ispanų ir vokiečių kalbomis).

Lietuvos jūrų laivininkystės Darbo su tolimojo plaukiojimo jūreiviais organizacinio skyriaus duomenimis vien 1979 m. laivuose apsilankė 5684 užsienio piliečiai, kurie pasiėmė 7848 egzempliorius įvairių leidinių, žr. lentelę Nr. 2.

Apie Tarybų Lietuvą literatūros siuntose buvo tokie leidiniai: „Trumpa Vilniaus universiteto istorija“ (anglų k.), „Lietuva šiandien — 15“ (anglų ir vokiečių k.), „Lietuvos TSR buities muziejus“ (vokiečių ir anglų k.), informaci-

nis katalogas „Tarybų Lietuva: literatūra, mokslas, menas“ (rusų, anglų, vokiečių, prancūzų kalbomis) ir kt. Skyriaus darbuotojai pastebėjo, kad labai trūksta literatūros apie Lietuvą švedų,

Lentelė Nr. 2*

Lietuvos jūrų laivininkystės
1979—1981 m. m. išplatintų leidinių
pasiskirstymas mokslo šakomis

Mokslo šaka	Metai		
	79	1980	
Visuomeninė-politinė literatūra	6143	6511	4398
Grožinė literatūra	864	1095	793
Vaikų literatūra	791	656	408
Kita literatūra	50	50	—
Iš viso:	7848	8312	5599

danų, ispanų kalbomis, nes pastaraisiais metais Lietuvos jūrų laivininkystės laivai daugiausia lankosi žiomis kalbomis kalbančiose šalyse. Mažoka ir leidinių apie respubliką prancūzų kalba. Siek tiek tokių leidinių stygių kompensuoja APN leidiniai, pavyzdžiui, P. Griškevičiaus „Kraštas prie Nemuno“ (ispanų k.), A. Barkausko „Lietuvos kaimas: vakar, šiandien, rytoj“ (švedų k.), buk-

⁵³ Lentelė sudaryta, panaudojant LJL Organizacinio skyriaus literatūros paskirstymo laivams ataskaitas ir Lietuvos draugystės ir kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos 1974—1981 m. m. „Siunčiamų į užsienį leidinių registracijos knyga“

* Lentelė sudaryta pagal LJL Organizacinio skyriaus duomenis.

tas „Lietuva“ (ispanų k.), tačiau literatūros apie TSRS paklausa tiek socialistinėse, tiek ir kapitalistinėse šalyse tolydžio didėja.

Pastaruoju metu Lietuvos prekybos laivai su įvairiais kroviniais beveik kasdien užsuka į Rostoką ir Vismarą (VDR)⁵⁴. Laivuose dažnai lankosi šių uostų darbininkai, besidomintys mūsų respublikos laimėjimais, Klaipėdos miestu. Didelę paklausą turi vaikų literatūra. VDR ir VFR populiarūs ir M. K. Ciurlionio, S. Krasausko dailės kūrinių reprodukcijų albumai. Jūreiviai pastebėjo, kad VFR susidomėjimas mūsų šalimi ypač padidėjo po Helsinkio pasitarimo, daugelis apsilankančių domisi tarptautiniais klausimais, mokosi rusų kalbos. Apsilankantys dažnai stebisi tarybinių respublikų greitu suklestėjimu, išreiškia nuostabą ir dėl to, kad Lietuva turi savo prekybos laivyną⁵⁵. Ir tenka dėl to tarybinams jūreiviams atsakinga internacionalinė pareiga — suteikti kapitalistinių šalių gyventojams teisingą informaciją, prisidėti prie to, kad užsienyje būtų vis daugiau Tarybų šalies bičiulių.

Laivus lanko ne tik pavieniai piliečiai, bet ir įvairios grupės. Štai Prancūzijos ir Norvegijos uostuose dažni svečiai — moksleivių kolektyvai. Motorlaivui „Kostinas“ stovint Bilbao (Ispanija) uoste, įvyko susitikimas su ispanų komunistais, anksčiau gyvenusiais Tarybų Sąjungoje⁵⁶. 1979 metais Lietuvos jūrų laivininkystės laivuose buvo surengti 272 susitikimai su įvairiausiomis grupėmis⁵⁷. Lankosi ir kitų laivų jūrei-

viai: viename Anglijos uoste į motorlaivį „Kretinga“ užsuko VFR laivo „Wilhelm S. Elfleth“ jūreivis ir paprašė knygos su V Lenino atvaizdu. Jo prašymas buvo patenkintas⁵⁸. V. Lenino veikalais, TSRS Konstitucija, visuomeninė-politine literatūra domisi kubiečiai ir kitų kraštų gyventojai.

Užsienio uostuose Lietuvos jūreiviai susitinka ir tautiečių. Sužinojė, kad atplaukė tarybinis laivas (tai skelbiama vietos laikraščiuose) ir kad jis iš Klaipėdos, pasižiūrėti jo, susitikti su įgula ateina lietuvių (kartais net su šeimomis) Didžiojoje Britanijoje, Svedijoje, VDR, VFR, kitose valstybėse⁵⁹. Dėmesys tarybiniam laivams gal pirmą kartą po Antrojo pasaulinio karo buvo išreikštas 1946 metų vasario mėnesį, kai TSRS laivą „Azerbaidžanas“ aplankė ir jūreivius pas save tautiečiai kvietėsi į „Urugvajaus lietuvių centro“ būstinę⁶⁰.

Laivai iš Klaipėdos — dažni svečiai Belgijoje. Vien Antverpeno uoste per 1979 metus buvo apsilankyta 95 kartus, kur tvirtėja jūreivių ryšiai su vietine „Tarybinių piliečių sąjunga“⁶¹.

Beveik kiekvieno laivo įgula yra kurios nors kultūrinių ryšių su užsienio šalimis draugijos kolektyvinė narė. Lietuvos jūrų laivininkystėje iš 1980 m. sausio 1 d. buvusių 38 laivų — 36 yra kolektyviniai 12-os draugijų nariai. Pavyzdžiui, TSRS — Didžiosios Britanijos draugystės draugijos nariai yra 8 laivų įgulos, TSRS — Prancūzija — 7, TSRS — Belgija — 6 ir t. t. Laivų įgulos ne tik padeda draugystės draugijoms geriau pažinti mūsų šalies istoriją, eko-

⁵⁴ Suchorukovas A. Taikos ir draugystės keliai. — Lietuvos jūreivis, 1979, spalio 14, p. 5.

⁵⁵ Adomonis K. Mūsų internacionalinė pareiga. — Laikas ir įvykiai, 1976, Nr. 24, p. 7.

⁵⁶ Suchorukovas A. Taikos ir draugystės keliai. — Lietuvos jūreivis, 1979, spalio 14, p. 5.

⁵⁷ L.J.L. Organizacinio skyriaus duomenys.

⁵⁸ Adomonis K. Mūsų internacionalinė pareiga. — Laikas ir įvykiai, 1976, Nr. 24, p. 8.

⁵⁹ Aleksiejūnas L. Į 24 šalis, į 172 uostus... — Gimtasis kraštas, 1978, kovo 16, p. 6.

⁶⁰ Vaivutskas A. Išėiviškiosios publikacijos. — Gimtasis kraštas, 1975, bal. 10, p. 4, iliustr.

⁶¹ L.J.L. Organizacinio skyriaus duomenys.

nomikos, mokslo ir kultūros laimėjimus, bet ir patys turi galimybę geriau susipažinti su partnerių šalimi, ekskursuoti po tolimesnes apylinkes, rengti draugystės vakarus ir kt. Po ekskursijos gidams jūreiviai dažnai dovanoja suvenyrus, Klaipėdos vaizdų albumų, ženkliukų⁶². 1979 metais Lietuvos jūrų laivininkystės laivuose kartu su kultūrinių ryšių draugijomis užsienyje buvo suorganizuoti 43 susitikimai, kuriuose dalyvavo 880 užsieniečių⁶³. Visos užsienio šalių draugystės su Tarybų Sąjunga draugijos turi savo tarybinės literatūros bibliotekas, jų filialus, o susitikimų metu laivų įgulos padeda papildyti šias bibliotekas naujais leidiniais. Laivininkystės laivų darbo praktikoje pasitaikė ne kartą padėti draugijų aktyvistams parengti vieną ar kitą parodą apie TSRS, sąjungines respublikas. Kartais knygų parodas uostuose surengia tarybiniai laivai. Pavyzdžiui, švenčiant V. Lenino gimimo dieną, trys tarybiniai laivai Svedijoje suorganizavo bendrus renginius, tarp jų ir V. Lenino knygų parodą⁶⁴. Anglijos uoste Greindzmente laivą „Kupiškis“ aplankė 60 mokinių ir mokytojų grupė, atsisveikindami jūreiviai padovanojo jiems atvirukų, ženkliukų. Sekančią dieną, kai jūreiviai lankėsi mokykloje, jiems parodė iš dovanotų atvirukų įrengtą V. Lenino kempelį⁶⁵.

Patenkinti tarybinės literatūros paklausą jūreiviai turi puikias sąlygas, tačiau knygų leidėjams reikėtų atkreipti didesnę dėmesį į ryškėjantį iliustruotų leidinių poreikį, derėtų detaliau išstudijuoti ir laivų maršrutus, kad būtų galima nustatyti, kokiomis užsienio kalbomis leisti daugiau leidinių. Nėra jokios abejonės, kad kalbų skaičius turėtų būti didesnis, negu dabar.

Tarybinę spaudą propaguoja bei platina ne tik laivai, įplaukiantys į užsienio uostus. Šį darbą atlieka ir Lietuvos jūrų laivininkystei pavaldi įstaiga „Inflotas“. Jūrų agentūra „Inflotas“ aptarnauja į Klaipėdą užsukančius užsienio šalių laivus, palaiko ryšius su Europos ir kitų šalių laivininkystėmis bei laivų savininkais. Agentūros patalpose yra stendai, kuriuose eksponuojami leidiniai apie TSRS įvairiomis užsienio kalbomis. Apsilankantys užsienio jūreiviai turi sąlygas susipažinti su ekspozicija, patinkančius leidinius pasiimti.

Propaguoti mūsų laimėjimus, tarybinį gyvenimo būdą, socializmo idėjas — laivininkystės jūreivių internacionalinė pareiga.

Šiuo straipsniu norėta prisidėti prie specifinio tarybinės spaudos propagavimo ir platinimo užsienyje būdo — jūreivių darbo, populiarinant ir platinant tarybinę literatūrą, išryškinkimo. Klaipėdos jūrų prekybos uosto jūreivių internacionalinis klubas, Lietuvos žuvies pramonės gamybinis susivienijimas, Lietuvos jūrų laivininkystė daug dirba, kad knyga, spausdintas žodis, turintis nepaprastą galią ir įtaigumą, efektingiau pasitarnautų pažangai, supažindintų tūkstančius užsienio šalių piliečių su taikinga Tarybų valstybės užsienio politika, tarybinio gyvenimo būdu.

Įteikta spaudai 1982 m. vasario mėn.

Vilniaus V. Kapsuko universitetas
Mokslinės informacijos katedra

LTSR Valstybinės konservatorijos
Klaipėdos fakultetų biblioteka

⁶² Metelskis G. Į Bremeną per dvi jūras. — Lietuvos jūreivis, 1980, vas. 14—20, p. 8.

⁶³ L.J.L. Organizacinio skyriaus duomenys.

⁶⁴ Narkevičius A. Išauklėti internacionalistus. — Tarybinė Klaipėda, 1974, birž. 23.

⁶⁵ Norkus P. Draugystė nežino ribų. — Tarybinė Klaipėda, 1973, gruodž. 12.

МОРЯКИ — ПРОПАГАНДИСТЫ И РАСПРОСТРАНТЕЛИ СОВЕТСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ ЗА РУБЕЖОМ

ВАНДА СТАРКУНАЙТЕ-ЮРКУВЕНЕНЕ,
ДАНА ЧЯСНУЛЯВИЧИУТЕ

Резюме

В статье рассматривается вклад учреждений города Клайпеды — Клайпедского международного клуба моряков торгового морского порта, Литовского производственного объединения рыбной промышленности, Литовского морского судоходства — в деле популяризации и распространения изданий Советской Литвы за границей. Непосредственно общаясь с иностранцами, моряки и гиды интерклуба обращают внимание на то, что многие миллионы людей за рубежом хотят узнать правду о нашей стране, и поэтому моряки помогают им познакомиться с советскими изданиями, девиз которых «Книга — на службе мира и прогресса».

Освещается специфика интернациональной работы каждого упомянутого учреждения как члена коллектива Литовского общества дружбы и культурной связи с зарубежными странами, формы и методы этой работы, представ-

лены примеры, свидетельствующие об интересе иностранцев к жизни Советской страны, советским изданиям, особенно общественно-политическим, художественной, детской литературе. В работе обращается внимание на данные географического передвижения моряков и делаются выводы о нехватке изданий о Советской Литве особенно иллюстрированных книг и брошюр на португальском, испанском, датском, шведском и отчасти на французском языках.

Моряки представляют Советскую Литву, а также весь Союз советских народов, поэтому выполняемая ими работа по пропаганде советской литературы в стендах «Любая книга может быть вашим сувениром» вносит вклад в то, что тысячи иностранных граждан знакомятся с мирной внешней политикой Советского государства, советским образом жизни и становятся друзьями советской страны.

SAILORS AS PROPAGATORS AND SPREADERS OF SOVIET LITERATURE ABROAD

VANDA STARKONAITE-JURKUVENIENE,
DANA CESNULEVICIUTE

Summary

The article deals with the problem of the activities of various institutions of Klaipėda, such as the Sailors' International Club of the Merchant Port of Klaipėda, the Union of the Lithuanian Fish Industry, and the Lithuanian Shipping Company, in spreading and propagating Soviet Lithuanian publications abroad. Many people abroad want truthful information about this country, and our sailors and the guides of the International Club who have immediate contacts with foreigners help them in getting various Soviet publications the motto of which is: „Books for Peace and Progress”.

In the article the peculiarities of the international activities of the above mentioned institutions, the collective members of the Lithuanian Society for Cultural Relations with Foreign Countries, are revealed, also many facts based on the published data show the foreigners' great interest in the life of the peoples of the Soviet

Union, in Soviet newspapers and magazines, particularly in social and political literature, books for children and belles-lettres. The article also analyses the geographical factors of the sailors' activities. A conclusion is drawn that there is a great shortage of publications about Soviet Lithuania, that there is an urgent need for more Lithuanian illustrated books in Portuguese, Spanish, Danish, Swedish, and French.

The Soviet sailors represent the Lithuanians and many other Soviet nations. Thus, their activities in spreading and exhibiting Soviet publications on the boards which propagate that „Every book can be a souvenir” are of great importance: they give information to people abroad about the peaceful foreign policy of the Soviet State, about the Soviet way of life, etc. These activities help to win more friends for our country.